

Латинська Америка у зовнішній політиці Іспанії

У статті розглянуто дипломатичні підходи й еволюцію зовнішньої політики Іспанії на латиноамериканському напрямі, досліджено головні напрями і цілі взаємодії Іспанії з державами Латинської Америки. Простежено особливості двостороннього і багатостороннього співробітництва Іспанії з державами латиноамериканського регіону з падіння режиму Франко і до сьогодні, встановлено, що процеси демократизації в країнах Латинської Америки сприяли реалізації ними міжнародних проєктів із Іспанією та ЄС у сфері енергетики, реформування судової системи й удосконалення інститутів і механізмів державного управління.

Демократизація внутрішньополітичного життя в Іспанії після 1975 р. справила істотний вплив і на її зовнішню політику, відкрила перед країною нові дипломатичні перспективи. Так, з другої половини 1970-х рр. спостерігається активізація зовнішньополітичної діяльності Іспанії, спрямована на участь у розв'язанні актуальних міжнародних проблем. З кінця 1970-х – до початку 1980-х рр. однією із основних рис іспанської зовнішньої політики стало прагнення її керівництва до більшої збалансованості у зовнішньополітичній лінії, що проявлялося у гармонізації співробітництва як з країнами Європи, так і державами Латинської Америки, які традиційно посідають особливе місце в дипломатії Іспанії. Формування ж засад сучасної політики Іспанії на латиноамериканському напрямі розпочалося за соціалістичного уряду Ф. Гонсалеса і продовжувалося за прем'єрств Х. М. Аснара від Народної партії і соціаліста Х. Л. Р. Сапатеро. Саме в цей час змінилась зовнішньополітична концепція, що існувала за часів Ф. Франко, а саме – «іспаніада» на нову демократичну лінію Мадриду у розбудові взаємин з державами означеного регіону. Тож розглянемо композиційні складові зовнішньої політики Іспанії на латиноамериканському напрямі.

Насамперед, варто зазначити, що у самій Латинській Америці Іспанію найчастіше називають «madre Espana» - Батьківщиною-матір'ю, а свої країни латиноамериканці вважають дружніми стосовно Іспанії. Такі уявлення успадковані від середньовічної іспанської монархії переселенцями й їхніми нащадками, що сприйняли звичаї, мову і культуру своєї прабатьківщини – Іспанії.

Латинська Америка для Іспанії, в першу чергу, перспективний ринок, надійний економічний і політичний партнер. Для латиноамериканців тісні відносини з нею - це можливість диверсифікації зовнішніх зв'язків, урівноваження асиметрії у міждержавному співробітництві із США. Враховуючи традиційну дружбу з Іспанією, латиноамериканські країни розраховують на те, що вона разом з Португалією і Грецією, що замикає групу держав Західної Європи, рішуче не нав'язуватиме їм свої вимоги і, таким чином, їх взаємини носитимуть рівноправний характер, будуватимуться на збалансованості національних інтересів.

Важливим стимулом підвищеного інтересу Іспанії до Латинської

Америци була необхідність подолаання політичної ізоляції, у якій перебувала країна за часів Франко. Вибір латиноамериканського напрямку як головного в стратегії Іспанії визначався також наявністю визначальної бази, зокрема, культурно-історичними традиціями, спільністю релігії і мови, можливістю, установивши тісне співробітництво, спільно зміцнювати незалежну дипломатію на міжнародній арені, підсилити свій переговорний потенціал у відносинах зі США й іншими центросиловими країнами.

Не останнє місце в планах іспанського керівництва приділяється прагненню виконувати функцію сполучної ланки між Європою і Латинською Америкою. Переконаючи європейські держави у своїх особливих відносинах із країнами Латинської Америки, Іспанія сподівається підвищити свій міжнародний авторитет в Європейських інституціях і представляти її інтереси в Латинській Америці. Одночасно, використовуючи зацікавленість латиноамериканських країн у розширенні співробітництва із європейськими країнами, Іспанія претендує на роль захисника інтересів Латинської Америки в Європі і тим самим прагне зміцнити свої позиції в регіоні.

Сприятливі умови для активізації іспанської зовнішньої політики, у тому числі, для проникнення іспанських капіталів в економіку Латинської Америки, були пов'язані із зростанням самостійницьких настроїв латиноамериканських країн на світовій арені і підвищенням темпів їхнього економічного розвитку, що породжувало необхідність пошуку нових ринків і джерел фінансування.

Латиноамериканський курс Іспанії у постфранкістський період в своєму розвитку пройшов два головні етапи. На першому етапі (в основному відповідає періоду правління урядів Союзу демократичного центру: липень 1976 - жовтень 1982 рр.) активно використовували позаблокову політику для прориву міжнародної ізоляції і розширення відносин з країнами Латинської Америки. Новим наповнилося ідеологічне обґрунтування латиноамериканського курсу Іспанії. Реакційний паніспанізм поступився місцем новій концепції, в основу якої, на ряду з ідеєю про закономірності економічного, політичного і духовного зближення всіх іспаномовних народів, була покладена теза про їх об'єднання в рамках ібероамериканської нації, захисті прав людини і мирному переході до демократії. Наприкінці даного періоду простежувалося посилення європейського й євроатлантичного напрямку в зовнішній політиці Іспанії, зокрема країна вступила в НАТО. Уряд ж СДЦ на чолі з Л.Кальво Сотело (1981-1982 рр.) в зовнішній політиці головну увагу приділяв зміцненню позицій Іспанії в Західній Європі, послабивши активність в Латинській Америці і в інших регіонах світу [2].

Другий етап бере свій відлік з 1982 р. Прихід до влади Іспанської соціалістичної партії (жовтень 1982 р.) ознаменував лівоцентризм в політичному житті країни. Важливе місце в програмі соціалістів займали питання розширення співпраці з латиноамериканськими країнами. У цей час іспанське керівництво визначило і стратегічний трикутник присутності своїх національних інтересів в регіоні, до якого увійшли Аргентина, Бразилія і Чилі [1].

Латинська Америка є для Іспанії чимось наче «хінтерланда», що відрізняє останню від більшості європейських країн, позбавлених такого величезного простору для впливу і реалізації своїх можливостей [3].

По мірі того, як присутність Іспанії на континенті розширюється, вона стає усе більш зацікавленою у вирішенні багатьох латиноамериканських

проблем, а саме:

- завданні потужних ударів по наркоторгівлі, організованій злочинності і торгівлі зброєю;
- збереженні довкілля;
- удосконаленні правового режиму, що гарантує стабільність для іноземних інвестицій.

Політика Іспанії, орієнтована на модернізацію латиноамериканських держав і зміцнення їх державних інститутів, включає, зокрема, наступні напрями:

- реформу структур державної безпеки, що ставить за мету досягнення більшої ефективності їх функціонування в умовах нового глобалізованого міжнародного порядку і забезпечення контролю над ними з боку суспільства;
- підтримку інститутів законодавчої влади як рушійної сили процесів соціальної й інституційної трансформації;
- реформу судової системи; зміцнення місцевої влади і муніципальної адміністрації.

Успішно розвивається також економічне співробітництво Іспанії з країнами континенту. Іспанія підписала практично зі всіма країнами регіону угоди економічного характеру, що стали складовою частиною міждержавних договорів про дружбу і співпрацю, або програм економічного і фінансового співробітництва. Наприклад, у списку інвесторів Іспанія посідає перше місце в Перу і друге - в Чилі. Слід зазначити, що зворотній процес вкладання латиноамериканських капіталів в іспанську економіку доки не відбувається (за винятком мексиканських інвестицій). Проте не можна виключати, що це матиме місце в майбутньому.

Роль Іспанії в Латинській Америці полягає також в активізації зв'язків між Європейським Союзом і цим континентом. Можна без перебільшення стверджувати, що саме Іспанія сприяла включенню регіону в сферу виняткових інтересів ЄС. У той же час активізація зв'язків – це значною мірою заслуга і Латинської Америки, яка перетворилася на привабливого міжнародного партнера європейських держав [1; 3].

Таким чином, демонтаж франкістських структур прискорив формування нового латиноамериканського курсу Іспанії у 1980-х рр., основні складники якого залишаються незмінними і донині. При цьому особливий акцент робиться Мадридом на ту обставину, що Іспанія традиційно віддана ідеї політичного врегулювання конфліктів у регіоні. Ураховуючи вище вказане, можна стверджувати, що сучасна ібероамериканська політика Іспанії включає не лише підтримку двосторонніх політичних контактів на найвищому рівні, а й націлена на розвиток загального ібероамериканського простору, а також зміцнення відносин країн регіону з ЄС.

Список літератури

1. Actividades, textos y documentos de la política exterior española: año 1981-2006. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, Oficina de Informacion Diplomática, 2008. [S. a.] 619 p.
2. Aznar J.M. Ocho acos de gobierno. Una visión personal de España. Barcelona, 2005. 243 p.
3. Martines Jesus A. Historia de España siglo XX 1939-1996 Madrid: Ediciones Catedra, S.A., 1999. 167 p.